Λόγος ΙΓ΄: Περί της Αγίας Τεσσαρακοστής (Αββάς Δωρόθεος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 27 Φεβρουαρίου, 2023

Εὐλόγησον Πάτερ.

Γράφει εἰς τὸν Νόμον, καθὼς ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι κάθε χρόνον νὰ ἀποδεκατίζουν ὅλα ὅσα καὶ ἂν ἔχουν· καὶ ἔτζη κἄμνοντες, εὐλογοῦνταν ὅλα ὅσα καὶ ἂν εἶχαν. Τοῦτο ἠξεύροντες οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἐβουλήθησαν νὰ μᾶς παραδώσουν καὶ τὸ μεγαλήτερον καὶ ὑψηλότερον πρὸς εὐεργεσίαν καὶ βοήθειαν τῶν ψυχῶν μας, ὅτι καὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας νὰ τὰς ἀποδεκατίζωμεν καὶ νὰ τὰς ἀφιερώνωμεν εἰς τὸν Θεὸν· καὶ ἔτζη νὰ εὐλογοῦνται τὰ ἔργα μας, καὶ νὰ ἐξαλείφωμεν κάθε χρόνον τὰς ἁμαρτίας μας, ὁποῦ ἁμαρτήσαμεν ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Καὶ ἐλογαρίασαν, καὶ ἁγίασαν εἰς ἡμᾶς, ἀπὸ ταῖς τριακόσιαις ἑξῆντα πέντε ἡμέραις, ταύτας τὰς ἑπτὰ ἑβδομάδας τῆς **ἁγίας Τεσσαρακοστῆς**, καὶ ἔτζη ἀφιέρωσαν τὰς ἑπτὰ ἑβδομάδας. Ἀλλὰ οἱ Πατέρες ὕστερα τοὺς ἐφάνη νὰ αὐγατίσουν καὶ ἄλλην μίαν ἑβδομάδα· τὸ ἕνα μὲν, διὰ νὰ προετοιμάζουνται ἐκεῖνοι ὁποῦ μέλλουν νὰ σέβουν εἰς τὸν κόπον τῆς νηστείας· καὶ τὸ ἄλλο, διὰ νὰ τιμήσουν τὸ μέτρον τῆς νηστείας ὁποῦ ἐνήστευσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς· διότι αἱ ὀκτὼ ἑβδομάδες, εὐγάνοντες τὰ σαββατοκυρίακα, γίνονται σαράντα ἡμέραις· ἔξω ἀπὸ τὴν νηστείαν τοῦ μεγάλου Σαββάτου, διὰ νὰ εἶναι αὕτη ἱερωτάτη καὶ ξεχωριστὴ ἀπὸ ὅλα τὰ σάββατα τοῦ χρόνου. Αἱ δὲ ἑπτὰ ἑβδομάδες, χωρὶς τὰ σαββατοκυρίακα, γίνονται τριάκοντα, πέντε ἡμέραις· βάνοντες δὲ καὶ τὴν νηστείαν τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς Λαμπρᾶς καὶ φωτοποιοῦ νυκτὸς, ἕως τὸ πρόγευμα, γίνονται τριάκοντα ἕξη ἥμισυ ἡμέραις, ὁποῦ εἶναι τὸ δέκατον τῶν τριακοσίων ἑξῆντα πέντε ἡμερῶν τοῦ χρόνου μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν· διότι τῶν τριακοσίων τὸ δέκατον εἶναι αἱ τριάκοντα, καὶ τῶν ἑξήκοντα τὸ δέκατον, εἶναι ἕξη, τῶν δὲ πέντε τὸ δέκατον, εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς Λαμπρᾶς ἡμέρας, καθὼς εἴπαμεν. Αὕτη εἶναι ἡ δεκατία τοῦ χρόνου ὅλου, ὡσὰν νὰ εἰποῦμεν, τὴν ὁποίαν τὴν ἁγίασαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι εἰς μετάνοιαν, ἔστωντας νὰ εἶναι καθαρισμὸς πάντων τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ χρόνου ὅλου.

Ὅποιος λοιπὸν φυλάττει τοῦ λόγου του καλῶς, καὶ καθὼς πρέπει εἰς ταύτας τὰς ἁγίας ἡμέρας, καλότυχος εἶναι, ἀδελφοὶ, διότι, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔτυχε νὰ ἁμαρτήσῃ, εἴτε ἀπὸ ἀσθένειαν, εἴτε ἀπὸ ἀμέλειαν, ἰδοὺ ὁποῦ **ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὰς ἁγίας ἡμέρας ταύτας, εἰς τὰς ὁποίας, ἐὰν σπουδάσῃ τινὰς μὲ προσοχὴν καὶ ταπεινοφροσύνην, καὶ νὰ φροντίσῃ διὰ λόγου του, καὶ νὰ μετανοήσῃ διὰ**

τὰς ἁμαρτίας του, θέλει καθαρισθῇ ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῦ, ὁποῦ ἔκαμεν ὅλον τὸν χρόνον ἐκεῖνον· καὶ ἀναπαύεται λοιπὸν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀπὸ τὸ βάρος, καὶ ἔτζη προσέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μεταλαμβάνει τῶν ἀχράντων Μυστηρίων ἀκατακρίτως καὶ γίνεται νέος ἄνθρωπος διὰ τὴν μετάνοιαν τῶν ἁγίων νηστειῶν τούτων, καὶ μένει εἰς τὴν μετάνοιαν μὲ εὐφροσύνην πνευματικὴν, καὶ ἑορτάζει ὅλην τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, διότι Πεντηκοστὴ εἶναι, καθὼς λέγει, ἀνάστασις ψυχῆς, διότι, τοῦτο δηλοῖ τὸ νὰ μὴν κλίνωμεν γόνυ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρὰ τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν.

Τὸ λοιπὸν, ὅποιος θέλει νὰ καθαρισθῆ ἀπὸ ὅλας τὰς ἁμαρτίας τοῦ χρόνου εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, πρῶτον θέλει νὰ φυλάσσεται, ἀπὸ πολυφαγίαν, διότι **ἡ πολυφαγία, καθὼς εἶπαν οἱ Πατέρες, γεννᾷ κάθε κακόν**· καὶ ἀπέκει νὰ φυλάγεται ὁμοίως νὰ μὴν καταλύῃ τὴν νηστείαν, χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης, **μήτε νὰ γυρεύῃ νόστιμα φαγητὰ**, καὶ νὰ μὴν παραβαρύνῃ τοῦ λόγου του ἀπὸ τὴν χόρτασιν τῶν φαγοποτίων· διότι δύο εἶναι αἱ διαφοραὶ τῆς γαστριμαργίας, μία μὲν εἶναι, ὁποῦ ζητᾷ κανεὶς νόστιμα φαγητὰ, καὶ πάντοτε δὲν θέλει νὰ φάγῃ πολλὰ, ἀλλὰ μόνον τὰ νόστιμα θέλει· καὶ τυχένει, ὅταν τρώγῃ ὁ τοιοῦτος τὸ φαγὶ, καὶ τοσοῦτον νικᾶται ἀπὸ τὴν νοστιμάδα, ὅτι τὸ βαστᾷ πολλὴν ὥραν εἰς τὸ στόμα, καὶ τὸ μασσᾷ, καὶ δὲν τὸ βαστᾷ ἡ ψυχὴ νὰ τὸ καταπίῃ ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς νοστιμάδος· αὕτη λέγεται **λαιμαργία**.

Ἄλλος πάλιν πολεμεῖται εἰς πολυφαγίαν, καὶ δὲν γυρεύει καλὰ φαγητὰ, οὔτε τὸν μέλλει διὰ νοστιμάδα, ἀλλὰ κἄντε καλὰ εἶναι, κἄντε ἀχαμνὰ, μόνον νὰ χορτάσῃ θέλει, καὶ δὲν τὸν μέλλει εἴτι καὶ ἂν εἶναι, μόνον νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του θέλει· αὕτη λέγεται **γαστριμαργία**. Καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ τὴν αἰτίαν τῶν ὀνομάτων τούτων· μαργαίνειν λέγουν οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν τρελάδα, καὶ μάργος λέγεται ὁ τρελός. Ὅταν μὲν τὸ λοιπὸν γένῃ ἡ ἀσθένεια ἐκείνη, καὶ ἡ τρελάδα, διὰ νὰ γεμίσῃ τὴν γαστέρα, τότε λέγεται γαστριμαργία, ἀπὸ τοῦ μαργαίνειν, ὁποῦ εἶναι μανία, τουτέστι τρελάδα τῆς γαστρός· ὅταν δὲ γένῃ μόνον διὰ τὴν νοστιμάδα τοῦ λαιμοῦ, λέγεται λαιμαργία, παρὰ τὸ μαργαίνειν τὸν λαιμόν. **Αὐτὰ λοιπὸν πρέπει νὰ τὰ φεύγωμεν μὲ πᾶσαν προσοχὴν, ἐὰν θέλωμεν νὰ καθαρισθοῦμεν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, διότι δὲν εἶναι διὰ χρείαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ πάθος** · καὶ ἐὰν τὰ συνερισθῇ κανεὶς, τοῦ γίνουνται εἰς ἁμαρτίαν. Καθὼς εἶναι ἡ νόμιμος πανδρία, καὶ ἡ πορνεία, ὅτι ἡ μὲν πρᾶξις εἶναι ὁμοία, ἀμὴ ὁ σκοπὸς εἶναι ὁποῦ κάμνει τὴν διαφορὰν τοῦ πράγματος· διότι ἐκεῖνος μὲν σμίγεται μὲ τὴν γυναῖκά του, διὰ νὰ κάμῃ παιδία, ἐκεῖνος δὲ διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του. Ἔτζη εἶναι καὶ εἰς τὰ φαγητὰ, ὅτι **ἕνα πρᾶγμα εἶναι, τὸ νὰ φάγῃ διὰ τὴν χρείαν, καὶ τὸ νὰ φάγῃ διὰ νοστιμάδα, ἀμὴ ὁ σκοπὸς εἶναι ὁποῦ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν** . Τὸ δὲ νὰ φάγῃ κατὰ χρείαν εἶναι, ὅταν δοκιμάσῃ κανεὶς πόσον ἔφαγε τὴν ἡμέραν, καὶ ἰδῇ ὅτι τοῦ ἐβάρυνεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔφαγε, καὶ κάμνει χρεία νὰ φάγῃ ὀλιγώτερον· καὶ τρώγει ὀλιγώτερον, καὶ δὲν τὸν βαρύνει. Καὶ πάλιν, ἂν ἀδυνατήσῃ τὸ κορμί του, αὐγατίζει, καὶ ἔτζη δοκιμάζει καλῶς τὴν χρείαν του· καὶ περιπατεῖ λοιπὸν ἀπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ μέτρον,

ὄχι διὰ νοστιμάδα, ἀλλὰ διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὴν ὑγείαν τοῦ κορμίου του. Καὶ**ἐκεῖνο τὸ παραμικρὸν, ὁποῦ τρώγει κανεὶς, πρέπει νὰ τὸ τρώγῃ μὲ συγχώρησιν, καὶ νὰ κατακρίνῃ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸν λογισμόν του, πῶς δὲν εἶναι ἄξιος διὰ καμίαν τροφὴν, ἢ παρηγορίαν**· καὶ νὰ μὴν στοχάζεται ἂν τύχῃ καὶ κυβερνοῦνται μερικοὶ διὰ καμίαν χρείαν, ἢ ἀνάγκην, διὰ νὰ μὴν ζητᾷ καὶ αὐτὸς ἀνάπαυσιν.

Ἢ νομίζει, ὅτι δὲν βλάπτει τὴν ψυχὴν ἡ **ἀνάπαυσις**; Ὅταν ἤμουν εἰς τὸ Κοινόβιον, ἐπῆγα νὰ ἰδῶ ἕναν ἀπὸ τοὺς γέροντας, διότι ἦσαν ἐκεῖ πολλοὶ μεγάλοι γέροντες, καὶ εὑρίσκω τὸν ἀδελφὸν, ὁποῦ τὸν ὑπηρέτα, καὶ ἔτρωγε μετ᾽ αὐτοῦ. Καὶ λέγω του μυστικά· δὲν ἠξεύρεις, ἀδελφὲ, ὅτι οἱ γέροντες οὗτοι, ὁποῦ βλέπεῖς πῶς τρώγουν, καὶ χρειάζονται ὀλίγην κυβέρνησιν, ὁμοιάζουν ὡσὰν ἐκείνους, ὁποῦ ἐδούλευσαν καὶ ἐγέμισαν τὸ σεντούκι τους· καὶ ὡσὰν τὸ ἐγέμισαν καὶ τὸ ἐβούλωσαν, πάλιν ἐδούλευσαν διὰ τὰ ἔξοδά τοὺς, καὶ ἐσύναξαν ἀπὸ ἄλλα χίλια νομίσματα, ἤγουν φλουρία, διὰ νὰ ἔχουν νὰ ἐξοδιάζουν εἰς τὴν ἀνάγκην τους, καὶ νὰ φυλάγουν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸ σεντούκι. Ἔτζη εἶναι καὶ τοῦτοι· ἐδούλευσαν καὶ ἐθησαύρισαν εἷς τὴν νεότητά τους· καὶ πάλιν ἐδούλευσαν καὶ ἄλλα μερικὰ, διὰ νὰ τὰ ἔχουν εἰς τὴν ἀνάγκην τους· καὶ εἰς τὰ γηρατεῖά τους, διὰ νὰ εὐγάνουν ἀπ᾽ αὐτὰ, καὶ νὰ μὴν χαλάσουν τὰ θησαυρισμένα. Ἀμὴ ἡμεῖς ἀκόμι οὔτε σεντούκι δὲν ἀποκτήσαμεν· πόθεν λοιπὸν ἐξοδιάζομεν; Διὰ τοῦτο, καθὼς εἶπα, πρέπει, κἂν διὰ τὴν χρείαν μας νὰ τρώγωμεν, καὶ νὰ κατακρίνωμεν τοῦ λόγου μας ὡς ἀναξίους πάσης θεραπείας, καὶ αὐτῆς τῆς καλογερικῆς ζωῆς· καὶ νὰ μὴν τρώγωμεν ξεγνοιασμένοι, καὶ ἔτζη δὲν θέλει μᾶς γένῃ εἰς κατάκρισιν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς **ἐγκρατείας τῆς γαστρός**. Ὁμοίως δὲ χρειαζόμεσθεν ὄχι μόνον τὴν δίαιταν ταύτην νὰ φυλάττωμεν, ἀλλὰ**νὰ ἀπέχωμεν καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἁμαρτίαν, διὰ νὰ νηστεύωμεν καὶ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν** , καθὼς νηστεύομεν καὶ ἀπὸ τὴν κοιλίαν· **νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ καταλαλιὰς, ἀπὸ τὸ ψεῦδος, ἀπὸ ὑβρισίαις, ἀπὸ ἀργολογίαν, ἀπὸ ὀργὴν, καὶ κοντολογῆς ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν ὁποῦ γίνεται μὲ τὴν γλῶσσαν**. Ὁμοίως **νὰ νηστεύωμεν καὶ μὲ τὰ ὀμμάτια, νὰ μὴν βλέπωμεν τὰ ἄπρεπα, νὰ μὴν βλέπωμεν ἀδιάντροπα καὶ χωρὶς φόβον· ὁμοίως νὰ ἐμποδίζωμεν καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάρια ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν πονηράν**. Καὶ ἔτζη νηστεύοντες, καθὼς λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, νηστείαν δεκτὴν, ἀπεχόμενοι ἀπὸ πάσης κακὴς ἐνεργείας, ὁποῦ γίνεται ἀπὸ ὅλας τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, νὰ προσέλθωμεν εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, καθὼς εἴπαμεν, νέοι, καὶ καθαροὶ, καὶ ἄξιοι τῆς Κοινωνίας τῶν ἁγίων Μυστηρίων, ἔστοντας νὰ εὐγοῦμεν προτήτερα εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τὸν δεχθοῦμεν μὲ βαΐα καὶ κλάδους ἐλαιῶν καβαλλάρην εἰς πωλάριον, καὶ σεβαίνοντα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ.

Τί θέλει νὰ εἶναι ἡ καβάλλα τοῦ πωλαρίου; Ἐκαβαλίκευσε, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ψυχήν μας, ὁποῦ ὡμοιώθη, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης, ὡσὰν τὰ ἄλογα καὶ ἀνόητα ζῶα, ὡς λόγος Θεοῦ, καὶ νὰ τὴν ὑποτάξῃ εἰς τὴν Θεότητα αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἀπάντησις αὐτοῦ, ὁποῦ τὸν ἐπροϋπάντησαν μὲ βαΐα καὶ κλαδία ἐλαίας, τι εἶναι; Ὅταν εὐγένῃ κανεὶς

εἰς πόλεμον τοῦ ἐχθροῦ του, καὶ τὸν νικήσῃ, ὡσὰν γυρίσῃ, εὐγένουν ὅλοι οἱ ἐδικοί του, καὶ τὸν προϋπαντοῦν, ὡς νικητὴν, διότι τὸ βαΐον σημάδι τῆς νίκης εἶναι. Πάλιν, ὅταν ἀδικῆται κανεὶς ἀπὸ τινὰ, καὶ θέλει νὰ πηγένῃ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δύνεται νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ, κλαδία ἐλαίας βαστάζει, καὶ κράζει, ζητῶντας βοήθειαν, διὰ νὰ ἐλεηθῇ, διότι ἡ ἐλαία συμάδι εἶναι τῆς ἐλεημοσύνης. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀπαντῶμεν τῷ Δεσπότῃ ἡμῶν Χριστῷ, μετὰ βαΐα μὲν ὡς νικητῇ, διότι αὐτὸς ἐνίκησε τὸν ἐχθρόν μας· μὲ κλαδία δὲ ἐλαίας ζητοῦμεν ἀπ᾽ αὐτὸν ἔλεος, διὰ νὰ νικήσωμεν καὶ ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐνίκησε διατ᾽ ἐμᾶς, ὅπως εὑρεθῶμεν βαστάζοντες τὰ νικητήρια αὐτοῦ, ὄχι μόνον διὰ τὴν νίκην ὁποῦ ἐνίκησε διατ᾽ἐμᾶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν νίκην ὁποῦ ἐνικήσαμεν ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

(Αββάς Δωρόθεος, *Κατανυκτικοί Λόγοι*, Έκδοσις της εν Αγίω Όρει Άθω σεβασμίας Μονής του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος, του Ρωσσικού, Κωνσταντινούπολη, 1871)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: agiosthomas.gr*)*